

13. **Chaplic, O. A.** V. M. Kovtunenکو: period raboty v NPO im. S. A. Lavochkina / O. A. Chaplic, V. S. Savchuk // Visnik Dnipropetr. un-tu. – 2013. – T. 21. – № 1/2. – Serija Istorija i filosofija nauki i tehniki. – Vip. 21. – T. 21. – S. 154–162.
14. **Shuvalov, V. A.** Vospominanija o rabote V. M. Kovtunenکو v DOIM AN USSR / Interv'ju, vzjatoe O. A. Gubkoj 17.12.2015

Надійшла до редколегії 28.12.2016

УДК 330:001(092)

І. С. Мініна

Одеський національний політехнічний університет

РОЗРОБКА ПРОБЛЕМИ ПРОГНОЗУВАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ У ПРАЦЯХ С. М. ЯМПОЛЬСЬКОГО

Висвітлено розробку проблеми прогнозування науково-технічного прогресу у працях видатного вченого, доктора економічних наук, професора, академіка Національної академії наук С. М. Ямпольського. Науковець активно займався розробкою цієї проблеми у контексті дослідження економіки створення та освоєння нової техніки, впроваджуючи академічні знання на практиці у виробництві.

Ключові слова: Стефан Михайлович Ямпольський, академік, науково-технічний прогрес, прогнозування, виробництво, розвиток.

Освещена разработка проблемы прогнозирования научно-технического прогресса в работах выдающегося ученого, доктора экономических наук, профессора, академика Национальной академии наук С. М. Ямпольского. Ученый активно занимался разработкой этой проблемы в контексте исследования экономики создания и освоения новой техники, внедрения академические знания на практике в производстве.

Ключевые слова: Стефан Михайлович Ямпольский, академик, научно-технический прогресс, прогнозирование, производство, развитие.

In the article the problem of forecasting the development of scientific and technological progress in the works of the famous scientist, the doctor of economic sciences, professor, academician of the National Academy of Sciences SM Yampolsky. The scientist was engaged in the development of this problem in the economy of creation and development of new technology, to the introduction of academic knowledge into production.

Keywords: S. M. Yampolsky, academician, scientific and technical progress, forecasting, production, development.

Стефан Михайлович Ямпольський (1906–1998 рр.) – видатний український вчений, доктор економічних наук, професор, академік Національної академії наук, багатогранний фахівець та дослідник, освітянин, заслужений діяч науки України. Діяльність вченого на науковій ниві, на наш погляд, є ще не достатньо дослідженою, особливо це стосується проблеми прогнозування науково-технічного прогресу. Праці, що надають дані з розробки цієї теми Стефаном Михайловичем, в основному, мають енциклопедичний характер [9–11]. Певні аспекти його наукової діяльності висвітлено у публікаціях, що були приурочені до ювілейних дат академіка [2; 3]. Основні факти та інформація з цієї проблеми знаходяться у роботах науковця, що присвячені саме проблемі науково-технічного прогнозування [4; 6; 7; 12–17].

© І. С. Мініна, 2017

Метою статті є висвітлення наукової діяльності Ямпольського; вивчення наукових досліджень Стефана Михайловича з розробки проблеми прогнозування науково-технічного прогресу; аналіз його внеску у розвиток економічної думки України; зв'язок наукової та освітньо-організаційної діяльності академіка.

Свої перші кроки на науковій ниві Стефан Михайлович розпочав ще у Харківському інженерно-економічному інституті, в якому майбутній науковець отримав вищу освіту, закінчив аспірантуру та захистив дисертацію під керівництвом О. Г. Лібермана за темою «Основні питання технічної підготовки виробництва у зв'язку із проблемою швидкісного освоєння машин» [8, с. 5]. З 1938 р. був обраний директором Харківського інженерно-економічного інституту, де пропрацював до 1941 р. [3, с. 388]. На початок Другої світової війни інститут тимчасово законсервували, а професорсько-викладацький склад був направлений для роботи в оборонних галузях промисловості. Ямпольського у 1942 р. направляють на один із заводів Наркомату озброєння в якості керівника планово-виробничого відділу [5, с. 20]. Лише під кінець війни Стефан Михайлович повертається до системи вищої освіти – з 1 квітня 1944 р. його було призначено ректором Львівського політехнічного інституту, який поновив свою роботу 28 серпня 1944 р., де він пропрацював до 1956 р. [10, с. 509]

У 1944 р. Стефан Михайлович підготував монографію «Питання швидкісного проектування та освоєння нових конструкцій у машинобудуванні» [12]. На той час це була новаторська робота, в якій робилася спроба комплексного дослідження основних організаційно-економічних питань створення нової техніки та її впровадження у серійне виробництво. Ямпольський виклав розгорнуту чітку концепцію проблеми швидкісного проектування нової техніки, розробив конкретні методичні рекомендації швидкісного освоєння нових виробництв, визначив проектування як економічну категорію, показав її місце й значення в науці у якості об'єкта всебічного дослідження. П'ять років потому світ побачила друга фундаментальна монографія Стефана Михайловича «Швидкісне освоєння нових виробництв» [14]. У ній на основі глибокого та всебічного аналізу передових підприємств СРСР сформульовано теоретичні положення про дію закону економії часу стосовно технічної підготовки виробництва та практичні рекомендації з прискорення науково-технічного прогресу шляхом всемірного скорочення строків конструкторської розробки технологічного проектування, освоєння виробництвом нової техніки та найбільш економічних методів організації виробничих процесів. З цих двох праць Стефан Михайлович розпочав дослідження проблеми прогнозування науково-технічного прогресу.

У 1957–1965 рр. Ямпольський займав посаду ректора Одеського політехнічного інституту [1, с. 1], де підготував докторську дисертацію, яку захистив у 1961 р. за темою «Шляхи прискорення створення та освоєння нових знарядь виробництва в машинобудуванні» [8, с. 11]. Завдяки активній науковій та освітньо-організаційній діяльності Стефана Михайловича у 1965 р. за рішенням директивних органів назначили на посаду виконуючого обов'язки директора Інституту економіки АН УРСР. Високий рівень наукових праць і неабиякі здібності досвідченого організатора науки дали всі підстави Загальним зборам Академії наук УРСР у 1967 р. вибрати С. М. Ямпольського директором Інституту економіки АН УРСР. У цьому самому році він був обраний дійсним членом Академії наук України [5, с. 21]. Під його керівництвом колектив інституту та його відділення провели зна-

чну роботу з підвищення теоретичного рівня наукових досліджень в області економіки.

Саме у цей період життя та діяльності вчений починає активно досліджувати актуальну проблему прогнозування науково-технічного прогресу. Ямпольський вперше в економічній літературі на основі глибокого та всебічного аналізу та наукового узагальнення обґрунтував наукові положення щодо обчислення, становлення, прогнозування та розвитку підготовчої стадії виробництва. Він продемонстрував, що підготовча стадія властива будь-якій галузі, тому прогнозування науково-технічного прогресу в даному плані є дуже важливою складовою виробництва.

С. М. Ямпольський здійснив принципову реорганізацію відділів Інституту за проблемними напрямками. Переборюючи певну адміністративну інерцію та спротив деяких поважних ветеранів установи, С. М. Ямпольський значно посилив перспективний процес оновлення керівного складу секторів та відділів з орієнтацією на молоді кадри. Замість галузевих відділів було організовано ряд нових структурних підрозділів за найбільш актуальними напрямками економічних досліджень. Зокрема, у 1966 р. було створено відділи: міжгалузевих комплексних проблем, теоретичних проблем управління народним господарством, проблеми фінансів та кредитів, проблем світової економіки, на базі якої у 1972 р. було організовано Інститут соціальних та економічних проблем закордонних країн, економіки та наукової організації праці, координації науково-дослідницьких робіт з економічних проблем. У 1967 р. було створено відділ проблем демографічного розвитку УРСР, а у 1968 р. – відділи проблем господарського розрахунку та економічного стимулювання виробництва, кількісного виміру й аналізу науково-технічного прогресу, загальних економічних проблем науково-технічного прогресу [5, с. 21]. Безпосереднє керівництво двома останніми відділами здійснював Стефан Михайлович. Також академіку вдалося створити досить потужні автономні відділення Інституту в Харкові (1965 р.) та Одесі (1970 р.) [9, с. 733].

Економічне управління науково-технічним прогресом С. М. Ямпольський розглядав як систему державних заходів регулювання комплексу взаємопов'язаних й взаємообумовлених економічних процесів, важелів та стимулів, направлених на прискорення науково-технічного прогресу та досягнення його якісних показників з метою вирішення соціально-економічного розвитку країни. Поняття комплексності у даному контексті передбачає розробку та всебічну гармонічну узгодженість теорії та практики управління науково-технічним прогресом у народному господарстві, становлення взаємозв'язків по вертикальній та горизонтальній лініях управління, взаємодію механізму оцінки, планування й стимулювання науково-технічного прогресу із загальною системою управління виробництва з основними розділами народногосподарського плану. Ще у 1950-ті рр. вчений сформулював концепцію наскрізного комплексного проектування нової техніки, довівши при цьому необхідність перспективного проектування як важливого елемента управління науково-технічним прогресом, що сприяє його прискоренню й підвищенню ефективності [7, с. 31].

У 1969 р. вийшла друком колективна монографія «Проблеми науково-технічного прогнозування» [13], яка була видання за безпосередньої участі Стефана Михайловича. Ця праця не тільки висвітлювала основні методи прогнозування науково-технічного прогресу, які можуть бути використані при перспективному плануванні основних напрямів розвитку науки та техніки, але й надавала

класифікацію прогнозів, гіпотези та напрями, що дають змогу визначити головні принципи та шляхи науково-технічного прогресу.

Академік підкреслював, що прогнозування науково-технічного прогресу є складовою частиною системи планування та включає у себе ряд стадій: аналіз доступного рівня та сформованих тенденцій, формування цілей науково-технічного прогресу на певний період, розробка системи заходів з урахуванням найбільш ефективного досягнення поставленої мети, передбачення розвитку в умовах господарського розвитку.

Стефан Михайлович переконливо доводив, що у системі управління науково-технічним прогресом одна з центральних позицій належить проблемам аналізу, оцінки й планування техніко-економічного рівня створюваної та діючої техніки, технічного рівня виробництва.

Ефективне управління науково-технічним прогресом покликано забезпечити оптимальні пропорції у розвитку окремих напрямків досліджень й розробок з метою забезпечення найбільшої результативності створюваної техніки при існуючих ресурсних обмеженнях. Постановка цієї проблема важлива для всіх рівнів системи управління науково-технічним прогресом. На будь-якому з них ефективне управління передбачало своєчасність й обґрунтованість вибору рішень, які ставали більш складними. У цьому контексті Ямпольським було написано й опубліковано монографію «Прогнозування науково-технічного прогресу» [4], у якій не тільки висвітлено методологічні проблеми прогнозування науково-технічного прогресу, але й викладено основні принципи та методи формування перспективних і поточних планів технічного оснащення народного господарства, визначено взаємозв'язки науково-технічних прогнозів з галузевими планами, показано роль прогнозів й технічної політики у виборі економічної стратегії галузі. Ямпольський висловив думку, що в усіх галузях народного господарства існує гостра потреба в інструментарії розробки науково обґрунтованих прогнозів, що обумовило виникнення окремої дисципліни, яка вивчає методологію прогнозування. Тому одним з основних завдань прогностики є розробка наукових методів прогнозування науково-технічного прогресу, що міняються залежно від кола проблем та прогнозів.

Робота стала у свій час важливим та корисним науково-методологічним посібником для наукових співробітників, інженерів, економістів, що займалися проблемами прогнозування науково-технічного прогресу у різноманітних галузях народного господарства.

Під науковим керівництвом академіка та його безпосередній участі було підготовлено до друку фундаментальну монографію у трьох томах «Прискорення науково-технічного прогресу і інтенсифікація відтворення основних фондів» [6], де комплексно досліджено теоретичні та практичні проблеми удосконалення економічного механізму господарювання, зокрема управління відтворенням основних фондів на основі прискорення науково-технічного прогресу.

У монографіях Ямпольського, зокрема в праці «Економічні питання підготовчої стадії виробництва нових знарядь праці» [16], показано, що в умовах соціалістичного способу виробництва значно підвищується роль та посилюється вплив підготовчої стадії виробництва на увесь процес технічного переобладнання народного господарства на новій прогресивній основі. У цій роботі Стефан Михайлович доводить, що науково-технічний прогрес та його прогнозування виступає як один з найважливіших суспільних важелів, спираючись на який забезпечується неухильне зростання продуктивності праці, підвищення ефективності суспільного

виробництва та якості, динамічний та збалансований розвиток народного господарства. Науково-технічний прогрес – не тільки потужний фактор перетворення виробничих сил, але й важлива умова вдосконалення усієї системи суспільних відносин.

Серед численних наукових праць вченого вирізняється колективна монографія, що вийшла під керівництвом академіка та при його безпосередній участі «Економічне управління створенням систем машин» [17]. Це була одна з перших спроб системно дослідити проблеми, які були пов'язані з економікою управління створенням систем машин. У роботі було досліджено закономірності розвитку техніки, що функціонує у системі суспільного відтворення, було показано характерні якісні особливості систем машин. Проаналізувавши в історичній ретроспективі логіку розвитку техніки, розглянувши загальну модель циклу праці й розвитку техніки, автори системно розкривали механізм управління процесом створення техніки, дослідили широкий спектр проблем, пов'язаних з економічною підготовкою та створенням систем машин.

У 1990-ті роки, незважаючи на вже досить похилий вік, Стефан Михайлович продовжував свою діяльність на науковій ниві, яку він поєднував з роботою по підготовці висококваліфікованих наукових кадрів – під його керівництвом захистилося понад 40 кандидатів та 19 докторів економічних наук [2, с. 77].

За безпосередньої участі академіка було проведено наукові дослідження з проблем економічного реформування України. Зокрема, ним було узагальнено досвід економічного експериментування та вдосконалено його наукові основи, розроблено відповідні методичні й практичні рекомендації.

Понад 90 років прожив Стефан Михайлович Ямпольський, з яких 65 він віддав науці та освіті, зробивши неоціненний внесок у розбудову економічної науки України та підготовку висококваліфікованих вчених. Значний доробок в області дослідження наукових проблем прогнозування науково-технічного прогресу, великий досвід практичної діяльності у монографіях академіка відіграли значну роль у розвитку економіки країни. Наукові пошуки та дослідження Стефана Михайловича й нині не втрачають своєї актуальності та наукової ваги.

Бібліографічні посилання

1. Архів ОНПУ. – Ф. Р-126. – Оп. 12. – Спр. 412 (Особова справа С. М. Ямпольського). – 20 арк.
2. Видатний учений і організатор науки та вищої школи [До 90-річчя С. М. Ямпольського] // Економіка України. – 1996. – № 12. – С. 77.
3. **Дерев'янкін, Т. І.** Пам'яті Стефана Михайловича Ямпольського (1906–1998) / Т. І. Дерев'янкін, В. С. Стешенко // Історія народного господарства та економічної думки України : зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 39–40. – С. 388–391.
4. Прогнозирование научно-технического прогресса: Методологические аспекты / С. М. Ямпольский, В. А. Лисичкин. – М. : Экономика, 1974. – 207 с.
5. **Сухотеріна, Л. І.** Відомий український економіст Стефан Михайлович Ямпольський (1906–1998) / Л. І. Сухотеріна // Інтелігенція і влада : громадсько-політичний науковий збірник. – 2012. – Вип. 55. – С. 19–25.
6. Ускорение научно-технического процесса и интенсификация воспроизводства основных фондов : в 3-х т. – Т. 1–3 / редкол. : С. М. Ямпольский и др. – К. : Наук. думка, 1974.
7. **Ямпольський, С. М.** Экономические проблемы управления научно-техническим прогрессом / С. М. Ямпольський, С. Г. Галуза. – К. : Наук. думка, 1971. – 200 с.
8. Ямпольський Стефан Михайлович / вступ. ст. Н. Г. Чумаченко, Ю. Н. Пахомов, Н. С. Герасимчук, С. В. Козаченко; библиограф. указатель, сост. И. Н. Мирянова / ред-

- коллегия : Сытник К. М., Тронько П. Т., Бабичев Ф. С. [и др.]. – К. : Наук. думка, 1986. – 76 с. – (Библиография ученых УССР / АН УССР)
9. Ямпольський Стефан Михайлович / редколегія: Б. Є. Патон (голов. ред.) [та ін.] // Історія Академії наук УРСР. – К. : Наук. думка, 1982. – С. 733–734.
  10. Ямпольський Стефан Михайлович / за ред. Бажана М. П. [та ін.] // Українська радянська енциклопедія : у 12 т. – Том 12. – Вид. 2-ге. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1985. – С. 509.
  11. Ямпольский Стефан Михайлович / глав. ред. А. М. Румянцев // Экономическая Энциклопедия. Политическая экономия: в 4-х т. – Том 4. – М. : Сов. Энциклопедия, 1980. – С. 592.
  12. **Ямпольский, С. М.** Вопросы скоростного проектирования и освоения новых конструкций в машиностроении / С. М. Ямпольский. – М. : Изд-во АН СССР, 1994. – 108 с.
  13. **Ямпольский, С. М.** Проблемы научно-технического прогнозирования / С. М. Ямпольский, Ф. М. Хилюк, В. А. Лисичкин. – М. : Экономика, 1969. – 143 с.
  14. **Ямпольский, С. М.** Скоростное освоение новых производств / С. М. Ямпольский. – М. : Машгиз, 1948. – 155 с.
  15. **Ямпольский, С. М. В.** Экономические вопросы подготовительной стадии производства новых орудий труда (методологические аспекты) / С. М. Ямпольский, А. М. Майданович, С. В. Козаченко. – К. : Наук. думка, 1978. – 215 с.
  16. **Ямпольский, С. М.** Экономика освоения новых конструкций машин / С. М. Ямпольский, Л. Б. Эрлих. – М. : Машиностроение, 1964. – 167 с.
  17. **Ямпольский, С. М.** Экономическое управление созданием систем машин / С. М. Ямпольский, С. В. Козаченко, В. В. Лобанов, А. М. Майданович. – К. : Наук. думка, 1981. – 235 с.

References

1. Arkhiv ONPU. – F. R-126. – Op. 12. – Spr. 412 (Osobova sprava S. M. Yampol's'koho). – 20 ark.
2. Vydatnyy uchenyy i orhanizator nauky ta vyshchoyi shkoly [Do 90-richchya S. M. Yampol's'koho] // Ekonomika Ukrainy. – 1996. – № 12. – S. 77.
3. **Derev'yankin, T. I.** Pam'yati Stefana Mykhaylovycha Yampol's'koho (1906–1998) / T. I. Derev'yankin, V. S. Steshenko // Istoriya narodnoho hospodarstva ta ekonomichnoyi dumky Ukrainy : zb. nauk. prats'. – 2007. – Vyp. 39–40. – S. 388–391.
4. Prognozirovanie nauchno-tehnicheskogo progressa: Metodologicheskie aspekty / S. M. Jampol'skij, V. A. Lisichkin. – M. : Jekonomika, 1974. – 207 s.
5. **Sukhoterina, L. I.** Vidomyy ukrajins'kyy ekonomist Stefan Mykhaylovych Yampol's'kyy (1906–1998) / L. I. Sukhoterina // Intelihentsiya i vlada : hromads'kopolitychnyy naukovyy zbirnyk. – 2012. – Vyp. 55. – S. 19–25.
6. Uskorenie nauchno-tehnicheskogo processa i intensifikacija vosproizvodstva osnovnyh fondov: v 3-h t. – T. 1–3 / redkol. : S. M. Jampol'skij i dr. – K. : Nauk. dumka, 1974.
7. **Jampol's'kij, S. M.** Jekonomicheskie problemy upravlenija nauchno-tehnicheskim progressom / S. M. Jampol's'kij, S. G. Galuza. – K. : Nauk. dumka, 1971. – 200 s.
8. Jampol'skij Stefan Mihajlovich / vstup. st. N. G. Chumachenko, Ju. N. Pahomov, N. S. Gerasimchuk, S. V. Kozachenko ; bibliograf. ukazatel', sost. I. N. Mirjanova / redkollegija : Sytnik K. M., Tron'ko P. T., Babichev F. S. [i dr.]. – K. : Nauk. dumka, 1986. – 76 s. – (Bibliografija uchenyh USSR / AN USSR)
9. Yampol's'kyu Stefan Mykhaylovych / redkoheliya : B. Ye. Paton (holov. red.) [ta in.] // Istoriya Akademiyi nauk URSR. – K. : Nauk. dumka, 1982. – S. 733–734.
10. Yampol's'kyu Stefan Mykhaylovych / za red. Bazhana M. P. [ta in.] // Ukrainys'ka radyans'ka entsyklopediya : u 12 t. – Tom 12. – Vyd. 2-he. – K. : Holov. red. URE, 1985. – S. 509.
11. Jampol'skij Stefan Mihajlovich / glav. red. A. M. Rumjancev // Jekonomicheskaja Jenciklopedija. Politicheskaja jekonomija: v 4-h t. – Tom 4. – M. : Sov. Jenciklopedija, 1980. – S. 592.
12. **Jampol'skij, S. M.** Voprosy skorostnogo proektirovanija i osvoenija novyh konstrukcij v mashinostroenii / S. M. Jampol'skij. – M. : Izd-vo AN SSSR, 1994. – 108 s.
13. **Jampol'skij, S. M.** Problemy nauchno-tehnicheskogo prognozirovanija / S. M. Jampol'skij, F. M. Hiljuk, V. A. Lisichkin. – M. : Jekonomika, 1969. – 143 s.

14. **Jampol'skij, S. M.** Skorostnoe osvoenie novyh proizvodstv / S. M. Jampol'skij. – М. : Mashgiz, 1948. – 155 s.
15. **Jampol'skij, S. M.** V. Jekonomicheskie voprosy podgotovitel'noj stadii proizvodstva novyh orudij truda (metodologicheskie aspekty) / S. M. Jampol'skij, A. M. Majdanovich, S. V. Kozachenko. – К. : Nauk. dumka, 1978. – 215 s.
16. **Jampol'skij, S. M.** Jekonomika osvoenija novyh konstrukcij mashin / S. M. Jampol'skij, L. B. Jerlih. – М. : Mashinostroenie, 1964. – 167 s.
17. **Jampol'skij, S. M.** Jekonomicheskoe upravlenie sozdaniem sistem mashin / S. M. Jampol'skij, S. V. Kozachenko, V. V. Lobanov, A. M. Majdanovich. – К. : Nauk. dumka, 1981. – 235 s.

Надійшла до редколегії 11.12.2016

УДК 621.11/14:001(092)

В. О. Бандус

Одеський національний політехнічний університет

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В. О. ДОБРОВОЛЬСЬКОГО у 20-ті рр. XX ст.

Висвітлено основні вектори наукових досліджень видатного українського вченого, доктора технічних наук, професора, **В. О. Добровольського** у 20-ті рр. XX ст. Вчений одним із перших детально розглянув проблеми застосування пасових передач, класифікував та порівняв існуючу й доступну йому парову техніку. Велику увагу дослідник приділяв питанням практичного застосування результатів його наукової праці.

Ключові слова: В. О. Добровольський, професор, науковець, машинобудування, пасова передача, парова машина, деталі машин.

Рассмотрены основные направления научной деятельности известного украинского ученого, доктора технических наук, профессора, **В. А. Добровольского** в 20-е гг. XX в. Ученый одним из первых детально рассмотрел проблемы использования ремennых передач, классифицировал и сравнил доступную ему паровую технику. Большое внимание исследователь уделял вопросам практического использования результатов его научной работы.

Ключевые слова: В. О. Добровольский, профессор, исследователь, машиностроение, ремennая передача, паровая машина, детали машин.

In the article describes the main directions of scientific work of the famous Ukrainian scientist, Doctor of Technical Sciences, Professor, **V. A. Dobrovolsky** in 20-ies years of Twentieth century. The scientist was among the first who examined in detail problems of use of belt drives, the steam machinery. Much attention the researcher was devoted to the practical use of the results of his scientific work.

Keywords: V. A. Dobrovolsky, professor, researcher, engineering, belt drive, the steam engine, machine parts.

Видатний український вчений, доктор технічних наук, професор, багатогранний фахівець, видатний освітній діяч і просто людина, що стояла біля витоків Одеського політехнічного університету – Віктор Опанасович Добровольський є визначною особистістю не лише для ОНПУ, а й для усієї вітчизняної науки. Незважаючи на наявність наукової школи, створеної в Політехнічному інституті, понад 160 наукових робіт [2, с. 11], науковий доробок ученого, за винятком окремих праць, залишається і до сьогодні невідомим для українського наукового середовища.

© В. О. Бандус, 2017